

O čem govorimo, ko govorimo o neoliberalizmu?

Zdi se, da je bil preboj pojma neoliberalizem v splošni javni diskurz za levico pirova zmaga. Levici je s tem uspelo pokazati na nove politične in ekonomske trende, ki so po zlomu keynesianškega modela kapitalizma v sedemdesetih in kriznih osemdesetih prinesli kratko kapitalistično renesanso v devetdesetih (obdobje »nove ekonomije«) in nato novo desetletje kriz, ter po zlomu realno obstoječih alternativ kapitalizmu vsaj malo zamajati splošni ideološki konsenz o tem, da ni alternative. A hkrati je pojem, vsaj v danes splošno razširjeni različici, nejasen in notranje nekonsistenten.

Če gre le, kot meni Harvey (2007), za obnovo razredne moči kapitalističnega razreda in ponovno zvišanje profitnih mer, zakaj potem govoriti o nečem neo- in ne preprosto o kapitalizmu kot takem, ki se mu je uspelo (delno in morda začasno) osvoboditi realsocialističnih in socialdemokratskih spon (Glyn, 2006)? Če gre le za liberalizacijo trgov in poslovanja in omejevanje državnega poseganja v gospodarstvo, v čem je potem ključna razlika med klasičnim in novim liberalizmom? Če gre za spremembo v načinu notranje organizacije industrijske proizvodnje (globalizacija produkcije, *outsourcing*, mrežni modeli poslovanja, *just-in-time* in *zero-stock* distribucija), ali ni potem ustrežnejši pojem postfordizem?¹ In, nazadnje, če gre za povečanje obsega in relativne moči finančnega glede na industrijski sektor, ali ni ustrežnejše govoriti o financializaciji (Epstein, 2006)? Nobena izmed navedenih definicij neoliberalizma ne vsebuje preloma, ki naj bi upravičil predpono neo – če govorimo le o vzponu finančnih trgov, globalni integraciji proizvodnih mrež, umiku nacionalne države ali večanju moči kapitalistov v razrednem boju, s tem opisujemo zgolj kvantitativno spremembo, intenzifikacijo nekaterih trendov, ki so v kapitalizmu prisotni že skozi celotno zgodovino sodobnega produkcijskega načina, medtem ko bi morali, če želimo pokazati, da je današnji kapitalizem nekaj zgodovinsko novega, določiti in opisati moment kvalitativne spremembe, preloma.

Dodatna težava oziroma pglavitni razlog, da je zmaga levice, ko ji uspe v množične medije in aktualne družbeno kritične razprave lansirati pojem neoliberalizma, pirova, je, da se kot alternativo denimo divjanju finančnih trgov lahko postavi »dobri« kapitalizem, ki temelji na investiranju v pravo, »realno« produkcijo namesto v finančno hazarderstvo, ko v perverznm moralnem obratu lik klasičnega industrijskega kapita-

1 Za kritiko koncepta postfordizma cf. Ruigrok in Tulder (1995), za morda najboljšo marksistično sintezo problematike pa Smith (2000).